

'dat belangrijke delen der Nederlandse werknemers er ondanks de ervaringen van de vooroorlogsjaren de voorkeur aan mochten geven, zich opnieuw verdeeld naar geloof en politieke overtuiging te organiseren, dan zullen de EVB-comité's zeker *niet* als zoveelste vakcentrale daarnevens optreden. Zij zouden zich in de andere vakcentrales oplossen en hun leden zouden binnen het kader daarvan hun pogingen voortzetten, de noodzakelijke eenheid te bevorderen.'

'Wij stellen ons voor', stond ook nog in de Beginselverklaring, 'dat de eenheidsvakbeweging op *politiek-neutrale grondslag* zal worden georganiseerd.' In werkelijkheid was van politieke neutraliteit geen sprake: de Eenheidsvakbeweging was door communisten voorbereid en de Beginselverklaring door Koejemans, hoofdredacteur van *De Waarheid*, geschreven.

Niet minder bedriegelijk was het dat, in opdracht van het partijbestuur, door communisten de oprichting van een organisatie voor de jeugd werd voorbereid die zich, schijnbaar even 'neutraal', 'Algemeen Nederlands Jeugdverbond' zou gaan noemen.

De hoopvolle visie van waaruit de partijleiding bij dat alles handelde, is door het toenmalig bestuurslid Reuter duidelijk uiteengezet. 'Ook al was', schrijft hij,

'de CPN als zodanig blijven bestaan, en al hadden we het verschijnsel niet gestimuleerd, er was bij ons zoiets als een *Waarheid*-beweging gegroeid, die beslist niet samenviel met de vooroorlogse partij. We waren een massabeweging geworden, verankerd in alle lagen van de bevolking. Onze hechte banden met de arbeiders kwamen tot uitdrukking in ons werk voor een nieuwe vakbeweging. De contacten met kunstenaars en intellectuelen waren stevig gefundeerd op de banden met *De Vrije Kunstenaar* en *De Vrije Katheder*. We steunden elkaars werk en het wederzijds respect en vertrouwen was volledig. Maar ook bij middenstanders en kleine fabrikanten was ons aanzien sterk gestegen. Menigmaal hebben we uit die kringen hulp en ondersteuning gekregen.

Tegen deze toch wel gecompliceerde achtergrond was het niet eenvoudig om te bepalen in welke richting we moesten denken en werken. Het zijn vooral Brandenburg, Koejemans en Baruch geweest die het leeuwendeel verrichtten om tot een duidelijke formulering te komen van de positie van de partij, overigens zonder de opvattingen van anderen te negeren. We gingen ervan uit dat onze nieuw verworven aanhang voornamelijk bestond uit vroegere sociaal-democraten, politiek ongeïnteresseerden en vooral jongeren – groepen met weinig of geen theoretische scholing en ideologisch inzicht. Als we ten aanzien van hen de vooroorlogse maatstaven zouden aanleggen, zoals op het gebied van discipline, zouden er alleen maar schrikreacties volgen. We waren van mening dat we deze groepen soepel moesten opvangen, maar wel met ideologische scholing moesten beginnen. . . . In onze diepgaande discussies over deze problematiek kwamen we